

Uden at komme ind paa Navne skal her opstilles Produktionsprisen pr. 1,000 Stk. fra 6 jydsk Tørvefabrikker, idet jeg gør opmærksom paa, at Nr. 1 og 2 er gamle Virksomheder, Nr. 3 et nyt stationært Værk og Nr. 4 et særligt ideelt anlagt og drevet transportabelt Værk. Nr. 5 og 6 er større Virksomheder, der forøvrigt hverken kan kaldes gamle eller nye. Disse 6 Tørvefabrikker er valgte, fordi man derigennem erholder en Middelproduktionspris for samtlige af Afdelingen besøgte Værker. Af disse har nogle givet stort Underskud, medens der dog mellem dem findes 2 jydsk Flydeværker, som har givet et pænt Overskud, navnlig fordi Tørven har vejte ca. 500 g pr. Stk., og er solgt og afhentet paa Mosen.

Idet der henvises til Tabellen, skal der for de enkelte Fabrikkers Vedkommende gives nogle Oplysninger.

Fabrik Nr. 1, hvis Anlæg til Dels er afskrevet, har til Gengæld faaet en stor Vedligeholdelseskonto, ligesom der er tabt ca. 1,000 Kr. paa hver Hest ved Salg i Efteraaret 1919.

Fabrik Nr. 2 har tabt ca. 1,200 Kr. paa hver Hest, der har været Sygdom og Dødsfald imellem disse, og Foderet, baade Korn og Halm, er købt meget dyrt. Den store Brændselskonto skyldes et daarligt Dampanlæg.

Fabrik Nr. 3 er anlagt under Krigen, og der er ikke sparet paa noget, men Værket er i alle Henseender gjort komplet. Tørvene er gode og let sælgelige, men den lille Gennemsnitsvægt i Forbindelse med de store Udgifter til Mose, Anlæg og Arbejds løn umuliggør Rentabiliteten ved Driften.

Fabrik Nr. 4 er sikkert et af de bedste transportable Værker der findes her i Landet, men Fabrikanten betaler en Afgift for Mose og Læggeplads paa Kr. 2,50 pr. Stk., og dette kan Tørven selv med en Gennemsnitsvægt af 400 g ikke bære.

Fabrik Nr. 5 arbejder billigere end noget lignende af de besøgte Værker; muligvis fordi det er noget afsides beliggende.

Fabrik Nr. 6 betaler 2 Kr. for Mose og Læggeplads, har haft et meget stort Hestehold og tabt mange Penge derpaa. Dette kan Tørv med den anførte Gennemsnitsvægt ikke bære.

Det vil af Tabellen ses, at Fremstillingen af Maskintørv i 1919 ikke har været nogen lukrativ Forretning. Her overfor vil man maaske anføre, at Tørv med en lille Askeprocent gennem Bestemmelsen og Godtgørelse af 60 Øre pr. Ton for hver pCt., Indholdet af Vand og Aske er under 40 pCt., vil kunne faa et klækeligt Tillæg. Men i Almindelighed har Køberen været meget uvillig til at betale denne Godtgørelse, som derfor ikke har haft stor praktisk Betydning. Det er naturligvis godt, at Bestemmelsen har været givet, men Tørveværkernes Rentabilitet bør ikke være afhængig deraf.

Naar der i den seneste Tid er talt saa meget om, at der for 1920 nødvendigvis maa præsteres en stor Produktion af Tørv, er det ogsaa nødvendigt at tage Hensyn til, at en meget anseelig Tilvirkning af Tørv ikke vil kunne fremskaffes under tilsvarende Forhold som i 1919, da det ikke eller kun under særlig gunstige Omstændigheder har kunnet betale sig at fremstille Maskintørv. Som den af Hedeselskabet tilvebragte Statistik vil vise, har der været en meget betydelig Tilbagegang i Maskintørv-Tilvirkningen fra 1918 til 1919, og denne Tilbagegang vil ganske sikkert fortsættes, saafremt Misforholdet mellem Fremstillingspris og Salgspris ikke ændres. Maaske vil vi da i Løbet af nogle Aar komme ned paa en Produktion, som nærmer sig den før Krigen, og maaske vil man først da faa Øje for, hvad den danske Tørveindustri burde betyde for Landet.